

GÖTE BERNHARDSSON

"Arbetsmarknadspolitik – granska mera" Replik till Dahlberg

Åke Dahlberg [1995] har i *Ekonomisk Debatt* nr 1 skrivit en artikel som i huvudsak refererar den granskning av arbetsmarknadspolitiken som Riksdagens revisorer gjort under 1993 och 1994. Detta hade i och för sig inte behövt föranleda någon kommentar, eftersom AMS på sedvanligt sätt har gett sina synpunkter på revisionsrapporten, där vi dels i långa stycken har uppskattat det stöd som vi fått för våra synpunkter på arbetsmarknadspolitiken och dels också noterat en del kritiska synpunkter framför allt på vår interrevision, vilket också lett till åtgärder. Men Åke Dahlberg använder också artikeln till att göra angrepp som knappast har stöd i revisorernas rapport. Artikelns avslutas med ett mer eller mindre personligt angrepp på mig. Det är ändå med viss tvekan som jag går i svaromål. Jag vet nämligen av erfarenhet att Åke Dahlberg tycks se sig själv som Riksdagsrevisorerna personifierad, även när han framför uppfattningar som är personliga. Jag tar emellertid risken att framföra andra uppfattningar än kanslichefen på Riksdagsrevisorerna.

Riksdagsrevisorernas uppgift består, som Dahlberg påpekar, i att bedöma i vilken grad riksdagens beslut fått genomslag i den offentliga sektorn och att mera övergripande studera effektiviteten i olika system. Med denna utgångspunkt ter sig en del av den kritik som Dahlberg refererar

något felriktad. Han uppehåller sig ganska länge vid den arbetsmarknadspolitiska strategin och refererar hur målen för den ekonomiska politiken ändrades i början av 1991 då inflationsmålet enligt Dahlberg överordnades de andra målen för den ekonomiska politiken.

Det är väl en kritik som i första hand riktas mot den dåvarande finansministern Allan Larsson och den dåvarande arbetsmarknadsministern Mona Sahlin. De kan väl i och för sig svara för sig. Vad jag däremot har något svårt att se är att denna kritik skulle rikta sig mot hur riksdagens beslut får genomslag i den offentliga sektorn. Det är ju nämligen inte regeringens olika uttalanden i propositioner som ligger till grund för den ekonomiska politik som ska föras utan vad riksdagen faktiskt beslutar. I de refererade fallen om strategin har, såvitt jag förstår, Riksdagens revisorer i första hand riktat sin kritik mot de riksdagsbeslut som man själv i många fall har varit med om att fatta.

Den andra, mera konkreta, kritiken om den arbetsmarknadspolitiska strategin rör sig om att allt för mycket resurser satsades på arbetsmarknadsutbildning i början av konjunktur nedgången när man i stället borde satsat mer på sysselsättningsskapande åtgärder. Det är säkert ett riktigt konstaterande, framför allt om man har facit i hand, dvs att konjunktur nedgången blev till en regelrätt depression. Man bör dock hålla i minnet att regering och riksdagsmajoritet vid denna tidpunkt trodde att den ekonomiska vändningen var relativt nära. Om detta hade varit en riktig bedömning hade naturligtvis också satsningen på arbetsmark-

GÖTE BERNHARDSSON är
generaldirektör på AMS, Arbetsmark-
nadsstyrelsen.

nadsutbildning varit konsekvent och riktig. AMS tillhörde dem som förvisso inte förutsåg den fullständigt enastående nedgången på den svenska arbetsmarknaden under 1992–93, men som definitivt hade en annan uppfattning om konjunkturutvecklingen än den som riksdagen anslöt sig till.

Sedan återoppar Dahlberg revisorernas kritik mot den sk utförsäkringsgarantin. Också här finns en underförstådd kritik mot AMS och arbetsmarknadsförmedlingarnas agerande. Låt mig bara konstatera att AMS inte vid något tillfälle lagt fram förslag om att införa någon utförsäkringsgaranti. Däremot finns det riksdagsbeslut i den för AMS mest bindande formen, nämligen en särskild lag. Det är lätt att från principiella arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter kritisera denna typ av garantier, men jag vill samtidigt påpeka att vare sig Riksdagens revisorer eller Åke Dahlberg har angett något alternativ som skulle kunna klara situationen för den enskilde på ett fördelningspolitiskt rimligt sätt.

Slutligen faller Dahlberg också en utomordentligt hård dom över arbetslivsutvecklingen (ALU). Han ifrågasätter om insatsen överhuvud taget kan betraktas som en arbetsmarknadspolitisk insats. Det kan vara värt att notera att ALU faktiskt kom till i en direkt förhandling mellan riksdagspartierna i samband med en av krisöverenskommelserna och också hade ett utomordentligt starkt parlamentariskt stöd när den infördes. Detta får också illustrera min huvudinvändning mot Riksdagsrevisorernas granskning av arbetsmarknadspolitiken i stort. I de här delarna handlar det, såvitt jag förstår, mer om en inträngande självkritik. En kritik som t ex när det gäller ALU blir något svårförståelig om man vet att samma riksdag kort efter revisionsrapporten och mot AMS råd beslutade att ALU skulle byggas ut till att omfatta 80 000 personer, i genomsnitt under budgetåret 1994/95!

Avslutningsvis bara några ord om Åke

Dahlbergs slängar mot AMS och mig. Dahlberg påstår att AMS tillhör de be-svärligaste myndigheterna att granska på grund av ledningens negativa attityd till externa granskningar. Han påstår också att RRV har motsvarande erfarenheter. Låt mig bara konstatera att någon sådan kritik vare sig framförts i revisorernas rapport eller av parlamentarikerna till mig. Dahlberg kan ju fråga vilken negativ attityd som hans nuvarande ordförande har observerat under de 2 1/2 år som han deltog i AMS styrelse då Riksdagsrevisorernas genomgång och rapport var aktuell. Vi har på allt sätt ställt upp med material och varit öppna både centralt och lokalt för att ge revisorerna allt det underlag som vi har kunnat få fram. När det gäller RRV har jag förgäves sökt finna någon som delar Dahlbergs uppfattning om vår inställning till deras regelbundet återkommande revisioner. Den revisionsdirektör som under 1990-talet varit ansvarig för sakrevisionen av AMS är för övrigt sedan några månader anställd som ekonomichef i verket, vilket ju knappast kan tolkas så att vi har utvecklat särskilt dåliga relationer.

Hur är det med utvärderingen av arbetsmarknadspolitiken? Det börjar bli en allt mer spridd uppfattning att arbetsmarknadspolitiken och AMS inte har varit föremål för några utvärderingar. Detta är i långa stycken en myt. Det finns i verkligheten få politikområden som har granskats så mycket av oberoende forskare som just arbetsmarknadspolitiken. Vi har ett särskilt fristående organ, EFA, med uppgift att fördela forskningsmedel just för utvärdering av arbetsmarknadspolitiken. Det finns ett flertal forskningsinstitut som arbetar med frågor som direkt eller indirekt berör arbetsmarknadspolitiken. En lång rad ekonomiska institutioner vid universiteten sysslar kontinuerligt med arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Vi har vid en genomgång konstaterat att det finns närmare 200 titlar utgivna i Sverige som i avhandlingar eller i vetenskap-

liga tidskriftsartiklar behandlar olika aspekter av arbetsmarknadspolitiken bara sedan 1989. För att få bättre kontakt med forskningen på området har också AMS inrättat ett särskilt Vetenskapligt råd där vi förvisso inte har uteslutit de forskare som har haft mest kritiska synpunkter på arbetsmarknadspolitiken. Det är min absoluta uppfattning att både forskare och administratörer mår mycket bra av att mötas i en öppen och kritisk diskussion där man från bägge hållen är beredd att lyssna och ta till sig kritik.

Åke Dahlberg recenserar AMS anslagsframställningar under senare år och konstaterar att de knappast kommer att

gå till historien som några banbrytande arbetsmarknadspolitiska idé-generatorer. Åke Dahlberg har sysslat med arbetsmarknadspolitik som utredare i ca 25 år. Jag har följt hans insatser under i stort sett samma period. Utmärkande har varit att Åke Dahlberg har haft svårt att acceptera att alla inte besitter samma förmåga som han själv när det gäller att generera arbetsmarknadspolitiska idéer.

Referens

Dahlberg, Å, [1995], "Arbetsmarknadspolitik – granska mera", *Ekonomisk Debatt*, årg 23, nr 1, s 66–70.